

Да видиш гората с погледа на бъдещия лесовъд

В навечерието на 100-годишнината от висшето лесовъдско образование в България си спомняме за трудностите пред нашите предшественици, когато те изготвяли първите учебни планове на специалността „Лесовъдство“. Преподавател по една от основните дисциплини – дендрология, е бил проф. Борис Стефанов. Когато заставал пред младите и любопитни второкурсници през 1926 – 1927 г., споделял: „Практиката на лесовъда е извънредно сложна и разнообразна и затова неговото обучение трябва да носи чертите на една значителна енциклопедичност“.

С тази мисъл тръгваме и ние на всяка от 15-те учебни практики в специалност „Горско стопанство“. Една от тях е по дисциплините „Дендрология“, „Горско почвознание“ и „Фитоценология“ и в следващите редове разказваме за нея.

В продължение на 5 дена студентите по горско стопанство от II курс изминават почти 1000 километра от територията на страната – с автобус и 40 км пеша, като най-ниската точка е на 30 м н.в. (десният бряг на р. Дунав при Лом), а най-високата – на 2000 м н.в. под вр. Белмекен в Рила. Дълъг, но изключително разнообразен и съдържате-

лен по своя характер маршрут, по който студентът има възможност да се запознае с дендрологичното, растителното и почвеното богатство на страната ни. При посещаването на всеки от общо 21 обекта дискусиата започваше по един и същ начин – къде се намираме и какви са факторите на средата (климат, релеф, местоположение, растителност, почви и др.), как те си взаимодействат и кои са основните, които се проявяват най-силно.

Първият ден от практиката бе посветен на Южната крайгранична област и Долния равнинно-хълмист подпояс на листопадните и ксеротермичните гори с обекти – резерват „Тисата“, парк „Свети Врач“ и канелена горска почва в покрайнините на гр. Сандански. Студентите описаха над 30 дървесни и храстови вида в резерват „Тисата“ и над 60 вида в парк „Свети Врач“ – гр. Сандански, забележителен с дендрологичното си богатство. Наблюдавахме антропогенни и делувални почви и обсъждахме техните особености. Домакин за вечеря ни беше базата на Учебно-опитното горско стопанство „Георги Ст. Аврамов“ – Юндола.

През целия втори ден времето беше посветено на Рила и Западни Родопи от

Тракийската горскорастителна област в Горнопланинския подпояс на смърчовите гори и Среднопланинския подпояс на горите от бук, ела и смърч. Любопитните погледи на студентите бяха насочени към възприемането на интересното фитоеографско явление – горна граница на гората, нейното формиране, екологични особености и дървесните видове, които я изграждат. Впечатляваща е тази част на Източна Рила – съобщества на клек, естествени хибриди с белия бор, богати на видове тревни съобщества върху силикатен терен и примитивни почви с кисела реакция. С понижаването на надморската височина почвеният тип плавно премина в планинско-ливадни почви, които се характеризират със силна зачименост и с мощния си хумусно-акumulативен хоризонт, достигащ до 80 сантиметра.

Следващият обект представи на вниманието на студентите тъмноцветни горски почви, върху които растат едни от най-продуктивните смърчови и беломурови гори в страната. Последният обект преди обедната почивка показва на студентите значението на един от факторите релеф – изложение, за промените в дендрологичния състав и

Участници в студентската учебна практика в тополовата култура от култивар „Агаге“ при устието на река Лом

Студенти описват морфологичните особености на кафява горска почва на територията на УОГС – Юндола

богатството на почвите и по-точно за най-разпространения в планините тип кафяви горски почви.

В следобедните часове на дневен ред беше фитоценологията, която запознава бъдещите специалисти със закономерностите във формирането, развитието, разпространението и систематиката на растителните съобщества. Усвояват се умения за разграничаване и диагностика на основни синтаксони в природата. Специално внимание се отделя на методите за фитоценолитичните изследвания и фитоиндикацията на горските месторастения и типовете гора.

Историята на лесовъдството у нас има свой дом и той се намира в двора на Учебно-опитното горско стопанство – м. Юндола. Студентите посетиха Експозицията на горското дело в България, която беше представена с исторически разказ от доц. Евгени Цавков – един от участниците в изграждането ѝ. Така завърши денят, отреден на царството на иглолистните видове в страната ни.

Ден трети понижи надморската височина до 900 метра на територията на Костенски водопад и каньона на Стара река, извираща от подножието на връх Ибър. В този естествен дендрариум студентите описаха около 40 вида дървета, храсти и лиани, растящи върху много плитки и бедни почви. Във всяка практика има и непланирани ситуации – повреден автобус, среща с футболни фенове, липса на обяд, но след

Особеностите на редкия вид алпийски повет, намиращ се над Костенския водопад, обяснява доц. Момчил Панайотов

160 километра, 600 м н.в. и няколко часа по-късно вече бяхме на следващия обект за деня – Черепишкия манастир на територията на Мизийска горско-растителна област. Изключително дендрологично разнообразие от 42 вида, растящи върху мозайка от хумусно-карбонатни почви, делувиялни и алувиално-делувиялни.

Отпратихме се към УОГС „Петрохан“ – с. Бързия, където е разположена другата база на Университета – в царството на буквите гори. Четвъртият ден изцяло бе посветен на Мизийска област с подобласт Северна България. В ранната част на деня студентите трябваше да опишат местната растителност около язовир „Чернила“, където естествено разпространени са сивите горски почви. Втори обект за деня бе устието на р. Лом и отглежданите там „български евкалипти“ – тополите, растящи върху алувиалните почви, които се срещат по поречието на големите реки в страната.

Пристигнахме в с. Пишурка, където запознахме студентите с най-плодородните почви – черноземите. Бъдещите лесовъди имаха възможността да видят мощния им профил, достигащ на места до 2 м, и да дискутират на терен морфологичните белези на почвата, получените от тях лабораторни резултати от направените през семестъра анализи. Денят приключи с приятна разходка в учебния дендрариум на територията на УОГС „Петрохан“.

Доц. Евгени Цавков показва белезите при различните дъбове, растящи върху сиви горски почви в района на яз. „Чернила“ край Монтана

В последния пети ден студентите посетиха едни от най-високобонитетните букови гори в страната ни. На билото на Стара планина при прохода Петрохан те наблюдаваха разликата при растежа и развитието на богати кафяви горски почви и бедна подзолиста почва, обсъдиха факторите на средата и значението на изложението и основната скала като главни почвообразуватели. Територията на Беледие хан ги запозна с карстовите терени и типичната за тях разнообразна растителност, където се срещат и много редки видове от флората на България. В близост до Костинброд и в Софийското поле е разположен и последният почвен профил, който има за цел да ги запознае с типа смолница, характерен с тежкия си механичен състав.

Срещата с всяко кътче от страната ни носи радост и повод за гордост с хубавата природа, която зарежда с енергия. Пътуването с бъдещите лесовъди съчетава в себе си не само добра теоретична и практическа подготовка по отделните предмети, изграждащи здравите основи на цялостното обучение по специалността, но има и важно познавателно значение с историческа свързаност между дълговечната гора, хората, които са ни я завещали – лесовъдите от предишното поколение, и нас, които сме задължени да съхраним това богатство.

Доц. д-р Евгени ЦАВКОВ
Д-р инж. Николай ЦВЕТАНОВ
Д-р инж. Павел ПАВЛОВ